

Име

Държавно лесничейство "Върбица", административна принадлежност РУГ - Шумен. Лесоустройствен проект 2001 година, ревизионен период 1991-2000.

Местонахождение

ДЛ "Върбица" носи името на гр. Върбица - административен център на община гр. Върбица, Шуменска област. Горите на лесничейството се намират в югозападната част на Шуменска област и граничат на север с ДЛ "Търговище" и ДДС "Велики Преслав", на изток с ДЛ "Смядово", на юг с ДЛ "Садово", на югозапад с ДЛ "Котел" и на запад с ДЛ "Тича" и ДЛ "Омуртаг".

Горите и земите от горския фонд, в района на дейност на ДЛ "Върбица" са разположени на част от територията на **община гр. Върбица**, в землищата на гр. Върбица и селата Крайгорци, Чернооково, Божурово, Станянци, Нова Бяла река, Бяла река, Тушовица, Маломир, Менгишево и Кьолмен.

Географско положение

ДЛ "Върбица" е разположено върху северните склонове на Източна Стара планина и част от южните склонове на Драгоевската планина. Горите представляват един непрекъснат комплекс, опрян до централното вододелно било на Стара планина от двете страни на Върбишкия проход. Формата на този комплекс е бъбрековидна с широчина север-юг около 10 км и дължина изток-запад около 30 км. В северната част на лесничейството, сред земеделските земи около язовир "Тича", се намират няколко отделни малки горски комплекса.

Релеф

Характерът на релефа в района на ДЛ "Върбица" е твърде разнообразен. Северните склонове на главното Старопланинско било са стръмни и силно пресечени, особено в западната част. В източната част то е известно под наименованието "Гериша" и е с помалки наклони. От него на север към Герловската котловина се спускат множество била и долове, които очертават водосборите на реките Герила и Елешница. Вододел между тези две реки е билото "Кольов гроб". Същото има заоблен характер, а профилът му очертава няколко заравнени тераси.

Релефът на северните склонове от водосбора на р. Герила се очертава от множество била, които са много стръмни. В долната си част, в близост до реката, те имат малък наклон и образуват заравнена тераса. Южните склонове също са с много стръмни била.

Релефът във водосбора на р. Елешница е планински, очертан от къси, но стръмни била и склонове. Важни била в този район са Начови каби, Урвич, Белия камък, Гериша и др. Останалата част от територията разположена в разклоненията на главните била има полупланински характер със заоблени и неясно очертани била, остро връзани долове и стръмни, наклонени склонове. В най-североизточната част на лесничейството, в района на Драгоевската планина, и в северните комплекси, релефът е хълмист с преобладаващи наклонени терени.

С най-голяма надморска височина е връх "Черни връх" – 1046 м н.в., а с най-малка са насажденията около чашата на яз. "Тича" – 150 м н.в.

Таблица № 1

за разпределението на дървопроизводителната площ според наклона на терена

Степен на наклона	Площ в хектари	%
равно (0-4)	113,3	0,6
полегато (5-10)	1341,3	7,5
наклонено (11-20)	7396,5	40,1
стръмно (21-30)	6119,9	34,1
мн.стръмно (над 31)	3173,7	17,7
Общо:	18144,7	100,0

Хидроложки условия

Източници на почвена влага за насажденията на територията на ДЛ "Върбица" са главно падащите валежи. Неравномерното им разпределение през годината се

отразява на дебита на водните течения. През засушливия период в края на лятото и началото на есента, дебитът на водните течения е най-малък, като голяма част от тях пресъхват.

Хидрографската мрежа в района на лесничейството се очертава от водосборите на реките Герила и Елешница, притоци на р. Голяма Камчия.

Река Герила води началото си от склоновете под един от най-високите върхове на централното било - "Индже барун" и в горната си част до м. "Курорта" носи името "Гига". Там приема притока си "Зли дол". Непосредствено до м. "Курорта", на брега на "Зли дол" извира минерална вода, която се цени много от местното население при лечение на стомашни заболявания. В горната си част р. Герила тече в тясна долина при голям наклон и стръмни брегове, а по-надолу, в разлата долина, осеяна с лъки. Притоците ѝ са предимно суходолия, които се спускат стръмно от централното било или от било "Игрището", като по-важни от тях са Петмез дол, Мравинков дол, Зли дол, Плевнишка река и др.

Река Елешница и притоците ѝ очертават хидрографската мрежа в източната част на лесничейството. Реката извира под връх "Котата" от централното било на Стара планина. В горната си част носи името "Големия дол". При м. "Голиат" приема главния си приток - дол Голиат, а по-долу Дренов дол, дол Лоша поляна, Жълъдов дол, дол Равна и др. В района на лесничейството р. Елешница тече в тясно корито със стръмни брегове и само над горския пункт в м. "Елешница" бреговете земи са по-ниски, равни и се образуват малки лъки. По цялото си протежение реката тече по скално дъно, а по бреговете почти няма извори. Притоците са стръмни суходолия, като само по-големите не пресъхват през годината.

Водосборните басейни на реките Герила и Елешница са почти изцяло залесени, поради което дебитът им е сравнително постоянен. През лятото намаляват силно, но не пресъхват.

Други по-големи водни течения със сравнително променлив дебит в източната част на лесничейството са доловете Пазарски брод и Говедарски дол. Извират под билото "Гериша" и като текат предимно в северна посока се вливат в язовир "Тича".

На изолирани места в лесничейството съществуват окарстени варовици, които създават благоприятни условия за образуване на карстови извори.

Геоложки строеж

Районът на ДЛ "Върбица" се характеризира с разпространението на седиментни скални образувания. Кредните образувания с различна възраст и мощност заемат по-голямата част от територията на района. По склоновете на север от р. Герила и дол Равна, с различна ширина кредните образувания са припокрити от терциерни, а на юг от тези реки - от юрски наслаги. Преобладаващо разпространение имат пясъчниците и мергелите, заемащи повече от 2/3 от територията на лесничейството. По-ограничено се срещат терциерни и юрски седименти - конгломерата, пясъчници, варовити мергели, глини, глинести шисти.

Пясъчниците в района на лесничейството са едрозърнести, примесени с мергели. Мергелите са сиво-сини и зеленикави, слабо пясъчливи.

Скалните образувания са изветрели, ронливи и напукани. Те не са пречка за развитието на дървесната растителност и създават условия за развитие на почвообразуващи процеси.

Климатични условия

Според климатичната класификация на Събев и Станев, територията на ДЛ "Върбица" се намира в Умерено-континенталната подобласт на **Европейската континентална климатична област** и по-конкретно в източната част на **Предбалканския (припланински) климатичен район** (от 300-350 до 1000 м н.в.).

Благодарение на значителната надморска височина пролетта е хладна и настъпва по-късно в сравнение с Дунавската равнина. Лятото е относително хладно, със значителни валежи. Зимата не е много студена, поради проникващото по долината на р. Камчия черноморско влияние и появата на фьоновите ветрове. Средните годишни амплитуди и средните годишни минимални и максимални температури в най-ниските и най-високите части от района на лесничейството не се различават съществено. Средната януарска температура е $-3,0^{\circ}\text{C}$ / $-1,0^{\circ}\text{C}$, а средните температури през най-топлия летен месец юли са $16,5^{\circ}\text{C}$ / $19,5^{\circ}\text{C}$. Късните пролетни и ранните есенни мразове имат

неблагоприятно влияние върху горската растителност, тъй като настъпват през вегетационния период. Продължителността на вегетационния период (усилена вегетация) за високите части на лесничейството е средно 5 месеца, а за ниските – 6,5 месеца.

Максимумът на валежите е през пролетта и лятото, а минимумът през зимата и в края на лятото и началото на есента. В пряка връзка с валежите са и засушаванията. Най-голям брой засушавания с продължителност над 10 дни има в края на лятото и през есента. Снежната покривка във високите части е по-устойчива - достига до 40-50 см и се задържа около 80-100 дни, докато в ниските части достига 20-40 см и се задържа 50-80 дни.

През зимата преобладаващи са ветровете със северна компонента, като режимът им изцяло е зависим от орографията. Характерна особеност е честата и интензивна поява на фьон от юг. Този вятър понякога нанася щети на насажденията и снижава относителната влажност на въздуха. През пролетта, лятото и есента преобладаващи и най-силни са ветровете от запад-северозапад. На второ място са източните ветрове.

Данни за температурата на въздуха и за количеството на валежите са представени съответно в *Таблица № 2* и *Таблица № 3*.

*Таблица № 2
за температурата на въздуха*

Климатичен район с надморска височина в метри	Средна годишна температура	Средна годишна абсолютна минимална	Средна годишна абсолютна максимална
Предбалкански (припланински) климатичен район (300-1000 м н.в.)	7,0 / 10,0	-20,0 / -17,0	31,0 / 35,0

*Таблица № 3
за количеството на валежите*

Климатичен район с надморска височина в метри	Сума валежи годишно в мм	Месец максимална валежна сума	Месец минимална валежна сума
Предбалкански (припланински) климатичен район (300-1000 м н.в.)	680-850	V, VI	VII, IX

Почви

На територията на ДЛ "Върбица" са установени следните типове и подтипове горски почви: сиви горски почви - сиви и светлосиви; кафяви горски почви - тъмни, преходни и светли; алувиалните почви имат много ограничено разпространение - само на отделни петна по реките Герила и Елешница и нямат особено значение за лесничейството.

*Таблица № 4
за разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове*

Типове горски почви	Площ в ха	%
алувиална	9,9	0,1
сива горска	12885	71,0
светлосива горска	814,2	4,5
кафява горска тъмна	903,0	5,0
кафява горска преходна	3065,8	16,9
кафява горска светла	444,7	2,5
хумусно-карбонатна	22,1	0,1
Всичко:	18144,7	100,0

Земите от горския фонд в района на лесничейството са добре облесени и липсват ерозионни процеси от масов характер. Ерозираны са 247,2 ха или 1,4% от дървопроизводителната площ на лесничейството. Това са изредени и силно девастирани насаждения в резултат на продължителна паша и сеч в миналото.

Растителност

Територията на ДЛ "Върбица" се намира в **Тракийската горскорастителна област**, подобласт Източна Стара планина. Във вертикално отношение горските масиви попадат в два горскорастителни пояса: **Долният равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори** с подпояс на крайречните и лонгозни гори, подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори и подпояс на хълмисто-предпланинските широколистни гори, и **Средния планински пояс на горите от бук и иглолистни** с подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела.

Горската растителност е представена от три основни групи насаждения: **естествени смесени високостъблени насаждения**, по-слабо или по-силно повлияни от стопанската дейност на човека. Те са съставени предимно от бук, зимен дъб, габър, цер и благун. **Изкуствено създадени насаждения** главно от бял бор, черен бор и акация и **естествени издънкови насаждения** от бук, зимен дъб, габър, цер, благун, келяв габър и др. С по-малко или единично участие в насажденията и от трите основни групи се срещат още: явор, полски ясен, шестил, сребролистна и едрolistна липа, турска леска, планински ясен, мъждряк, клен, брекиня, череша, трепетлика, а от внесените по изкуствен път - червен дъб, зелена дуглазка, смърч, ела, бреза и евроамерикански тополи.

В района на лесничеството се срещат и следните храстови видове: глог, дряк, обикновена леска, шипка, трънка, бъз, чашкодряк, птиче грозде, смрадлика, аморфа и др. Полухрастите са представени главно от къпината и по-ограничено от малината.

В подпояса на крайречните и лонгозни гори преобладават тополовите и борови култури. Естествената горска растителност в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори се състои от зимен дъб, бук, цер, благун, обикновен и келяв габър, а от изкуствен произход - черен бор, бял бор и акация. В подпояса на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори преобладават зимендъбовите и буковите чисти и смесени с габър насаждения и бялборови култури. В подпояса на нископланинските гори от горун, бук и ела преобладават чистите букови и по-ограничено зимендъбови насаждения.

Таблица № 5
Разпределение на площта по дървесни видове

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бял бор	1155,5	6,5	558,9	3,1
Смърч	10,8	0,1	18,7	0,1
Черен бор	883,4	4,9	874,3	4,9
Ела	1,9	-	1,7	-
Зелена дуглазка	10,8	0,1	8,5	-
Бук	5734,1	31,0	6379,5	34,6
Червен дъб	29,5	0,2	61,7	0,3
Зимен дъб	3530,8	19,7	4982,1	27,8
Летен дъб	-	-	10,3	0,1
Благун	1048,0	5,9	1359,9	7,6
Цер	1348,6	7,5	1339,9	7,5
Габър	2316,9	12,9	732,5	4,1
Трепетлика	12,5	0,1	2,4	-
Явор	194,5	1,1	416,9	2,3
Бреза	69,5	0,4	39,8	0,2
Мъждряк	221,7	1,2	70,2	0,4
Акация	183,2	1,0	124,7	0,7
Келяв габър	834,2	4,7	153,2	0,9
Източен бук	33,7	0,2	26,6	0,1
Брекиня	2,6	-	3,4	-
Ива	4,6	-	0,2	-
Клен	9,5	0,1	12,0	0,1
Турска леска	39,9	0,2	20,2	0,1
Едрolistна липа	74,8	0,4	56,1	0,3
Сребролистна липа	218,1	1,2	650,2	3,6
Люляк	1,5	-	-	-
Череша	11,0	0,1	23,5	0,1
Шестил	20,5	0,1	35,4	0,2
Планински ясен	69,2	0,4	112,6	0,6
Полски ясен	3,6	-	10,6	0,1

Топола	0,9	-	-	-
тп I-214	5,8	-	1,1	-
тп Regenerata	0,8	-	-	-
тп Vernirubens	3,2	-	-	-
тп R-16 Robusta	1,4	-	-	-
ВСИЧКО	18086,8	100,0	18086,8	100,0

Характеристика на горския фонд

Общата площ на горския фонд в района на ДЛ "Върбица" възлиза на 18649,2 ха, от които залесена площ 18086,8 ха или 97,0%. От залесената площ естествените високостъблени и издънкови насаждения са 15144,9 ха, а горските култури са 2941,9 ха. По вид на собствеността разпределението е дадено в Таблица № 6.

Таблица № 6

Разпределение на площите по собственост

Собственост	Площ в ха	%
Държавна	18201,5	97,6
Общинска	-	-
Частна	273,2	1,5
Временно стопанисвани от общината	174,5	0,9
Религиозна	-	-
На други юридически лица	-	-
ОБЩО:	18649,2	100,0

Таблица № 7

Разпределение на общата площ по вид на земите

Вид на земите	Площ в ха	%
Залесена площ	18086,8	97,0
Незалесена дървопроизводителна площ	57,9	0,3
Недървопроизводителна площ	504,5	2,7
Горски пасища	-	-
ОБЩО:	18649,2	100,0

Таблица № 8

Разпределение на общата/залесената площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	2540,9 / 2488,8	13,6 / 13,8
Широколистни високостъблени	11412,2 / 11107,2	61,2 / 61,4
За реконструкция	1548,9 / 1398,5	8,3 / 7,7
Издънкови за прерастване	-	-
Издънкови за превръщане	2977,7 / 2927,5	16,0 / 16,2
Нискостъблени	169,5 / 164,8	0,9 / 0,9
ВСИЧКО:	18649,2 / 18086,8	100,0

Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 9.

Таблица № 9

Разпределение на общата площ по групи гори и функции

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	2153,9	2111,9	13795,2	13360,5	15949,1	15472,4
Защитни	137,2	131,2	563	502,8	700,2	634
Рекреационни	237,8	233,7	945,7	931,4	1183,5	1165,1
Защитени	-	-	116,6	115,5	116,6	115,5
Други	12	12	687,8	687,8	699,8	699,8
Общо ЗРЗТ	387,0	376,9	2313,1	2237,5	2700,1	2614,4
Общо ДСФ+ЗРЗТ	2540,9	2488,8	16108,3	15598,0	18649,2	18086,8

Горски пасища	-	-	-	-	-	-
ОБЩО	2540,9	2488,8	16108,3	15598,0	18649,2	18086,8

По лесоустройствен проект за периода 1991-2000 година е предвидено общо ползване в размер на 295200 куб.м с клони (средно годишно 29520 куб.м), от което 19300 куб.м годишно от главни сечи и 10220 куб.м годишно от отгледни сечи и санитарни сечи. Отсечени са общо 201648 куб.м (средно годишно 20165 куб.м) или 68,3% от предвиденото. Изпълнението от главни сечи е 140740 куб.м (ср. год. 14074 куб.м) или 72,9%, а от отгледни и санитарни сечи 60888 куб.м (ср. год. 6089 куб.м) или 59,6% от предвиденото. Настоящото лесоустройство предвижда средногодишен добив от 49460 куб.м без клони (при 27480 куб.м по ЛУП от 1991 г.) – 32010 куб.м добив от главни сечи, сеч на надлесни дървета и реконструкция и 17450 куб.м от отгледни и санитарни сечи.

Санитарно състояние на гората

Санитарното състояние на насажденията в района на ДЛ “Върбица” е добро. От различни повреди са пострадали общо 226,2 ха или 1,3% от залесената площ на лесничеството. Повредите от насекомни и гъбни вредители са незначителни. По широколистните насаждения има ограничени и слаби нападения от листоврътка, а по иглолистните по-голямо значение имат нападенията от летораслозавивачка по белия и черния бор. Почти повсеместно зрелите букови насаждения на по-ниска надморска височина страдат от загиване в основата. Констатирани единични случаи на повреди от снеготом в 25-30 годишни борови култури.

Най-много са нарушенията от незаконна сеч – 737 бр., незаконна паша – 134 бр., ловни и риболовни нарушения – 112 бр. Значими от горскостопанска гледна точка пожари на територията на лесничеството не са избухвали.

Странични ползвания

Таблица № 10

За страничните ползвания

Странични ползвания	Мярка	Предвидено по ЛУП (1991-2000) средногодишно	Реализирано средногодишно	Предвидено по ЛУП (2001-2010) средногодишно
Паша - площ	хектари	2985,0	2149,0	8654,7
Едър добитък	брой	1820	235	6976
Дребен добитък	брой	11942	2122	34619
Сено	тона	140	138	140
Листников фураж	пр.куб.м			50
Билки	тона	30	22,7	

На територията на ДЛ “Върбица” се добиват още шипка, риган, жълт кантарион, малини, къпини, манатарка, сърнела, печурка и други, но не в такива количества, че да представляват стопанска дейност с високи показатели.

Лечебни растения

Няма данни.

Видове от “Червена книга на НР България” и защитени от закона

Няма данни.

Защитени територии

На територията на ДЛ “Върбица” са обявени следните защитени природни обекти:

Резерват “Момин град” – обявен със заповед № 665/03.05.1960 г. на КГТП, с обща площ 116,6 ха. Стопанисва се и се охранява от МОСВ.